

O

Primjer kosovskih Albanaca u
Kraljevini SHS

Ključno pitanje

- 1. Do koje mjere Albanci na Kosovu nisu prihvaćali Kraljevinu SHS?**
 - 2. U kojoj mjeri je država prihvaćala Albance s Kosova?**
-

T :

Ovaj modul govori o pravima i zahtjevima manjina u Kraljevini SHS.

Nezadovoljstvo manjina, naročito kosovskih Albanaca, i njihov otpor prema Kraljevini SHS, želi za ujedinjenjem s Albanijom ili jednakim uključenjem u politiku, društveni i javni život u Kraljevini, jest kontroverzna povjesna tema koja još uvijek uzburkava emocije.

Modul uključuje razdoblje 1912.-1930.

Ova je tema izabrana s ciljem da učenici (mladi) nauče i razumiju s kakvim izazovima se susretala albanska manjina u prošlosti.

C

- Kritičko razumijevanje složene prirode prošlosti.
 - Razumijevanje albanskog nacionalnog pitanja.
 - Podrška učenicima u razumijevanju uzroka otpora.
 - Razvijanje povjesne svijesti.
-

I **č** :

- Prepoznavanje zahtjeva i nezadovoljstva Albanaca na Kosovu u Kraljevini SHS.
- Usporediti i analizirati različite načine otpora.
- Vrednovati ili ocijeniti ranije sudionike ili događaje u povjesnom kontekstu i prilikama.
- Povlačenje veza između uzroka i posljedica povjesnih događaja kao nacionalnog problema, izazova ili nedovršene priče.

90
minute

Korak 1. Nastavnik ispisuje lenu vremena (vremensku crtu) na ploči i traži od učenika da uvrste materijale predviđene za uvod po kronološkom redu.

Korak 2. Na temelju materijala svaki učenik piše kratki povjesni pregled.

Korak 3. Diskusija.

Korak 4. Nastavnik formira 5 grupa, daje učenicima materijal i u isto vrijeme pitanja. Svaka grupa ima posebna pitanja.

Grupa 1. Pozicija Kraljevine SHS

Grupa 2. Aktivna nelegalna oporba

Grupa 3. Legalna oporba

Grupa 4. Albanska država

Grupa 5. Postupci kosovskih Albanaca

Korak 5. Učenici rade u grupama, čitaju materijale i pripremaju se izložiti svoje odgovore. Tijekom ovog rada nastavnik obilazi grupe, promatra rad učenika i daje im dodatne informacije, ako je potrebno. Materijal se izlaže na flipchartu (ploči).

Korak 6. Svaka grupa izložiti će svoj rad pred razredom i odgovoriti na pitanja.

Korak 7. Nastavnik će na ploči nacrtati tablicu. Svaka grupa mora izložiti svoje odgovore na pitanja i argumentirati ih na temelju izvora, kako bi popunila tablicu. Tablicu će popuniti samo jednom riječju, onom koja daje odgovor na ključno pitanje.

Korak 8. Na kraju slijedi rasprava o ključnom pitanju.

Tko?	Kraljevina SHS	Ilegalna opozicija	Legalna opozicija	Albanija	Albanska manjina i međunarodni angmani
Što?					
Kako??					

90
minuta

Korak 9. Domaći zadatak: Napišite esej na temu:

1. Zašto država nije ispunila zahtjeve manjina? Zato što su manjine pružale otpor; zato što Kraljevina SHS nije bila u pravu, ili ... ?
 2. Prednosti integracije manjina u društveni i javni život.
-

Albanci, kao i neki drugi balkanski narodi, bili su nezadovoljni odlukama Londonske konferencije. Grčka je pretendirala na više teritorija južne Albanije, Srbija je zahtijevala barem luku Sveti Jovan (Medovski), ili, u najboljem slučaju, teritorije sve do Drača. Albanci koji su ostali izvan Albanije 1913., naročito kosovski Albanci, nisu prestajali sa zahtjevima za ujedinjenje s Albanijom. To je bio zahtjev dijela Albanaca s Kosova koji su pružali otpor državi, a druga grupa je također tražila isto i jednak tretman s ostalim narodima koji žive u Kraljevini SHS.

U međuvremenu teritoriji s većinskim albanskim življem u Kraljevini SHS, poput Kosova, bili su prostori s najmanjim ekonomskim razvojem. Ekonomска situacija bila je takva kako zbog političkih prilika, tako i zbog naslijedenog stanja uzrokovanih nazadnjim Otomanskim carstvom. Najniži poljoprivredni razvoj bio je značajka ovog dijela zemlje u Kraljevini SHS. Društvene prilike dovele su do nepodnošljivih kontradikcija između položaja radnika i seljaka koji su imali obveze prema vlastodršcima. Glavni je problem bio neriješeno nacionalno pitanje.

U stvarnosti centralistička politika Kraljevine SHS produbljivala je problem suživota između naroda i državnog ustrojstva u Kraljevini SHS.

Izvor 1

Nova godina: "ini mi se, teta Europo, da ti se ovo zapetljalo. Trebat e nam sve vrijeme ovoga svijeta da to dovedemo u red."

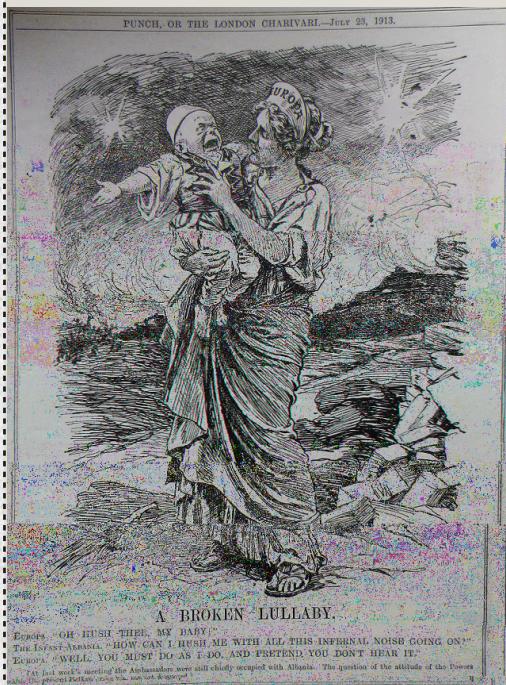

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/n53/mode/2up>
21.12.12

Izvor 2

P

EUROPA: "Oh, uti aj se, dijete moje!"
Beba Albania: "Kako da se uti am dok traje ta paklena buka?"
EUROPA: "Pa, mora raditi isto to i ja i praviti se da ne uje."

<http://archive.org/stream/punchvol144a145lemouoft#page/90/mode/2up> 21.12.12

Izvor 3

S ž đ

Usprkos vojnim intervencijama balkanskih saveznika albanski rodoljubi koji su ponijeli najte i teret pokreta za oslobo enje svoje domovine, sastali su se u Vlori, 28. 11. 1912. i proglašili Albaniju nezavisnom dr avom. Narodna skup tina imenovala je privremenu vladu koja je oformila komitet za za titu albanskog pitanja pred velikim silama. Narodna skup tina iz Vlore poslala je velikim silama telegram u kome se, izme u ostalog, ka e "da su Albanci koji su u li u obitelj naroda Isti ne Evrope, u kojoj su ponosni to su najstariji narod, postali element jednakosti."

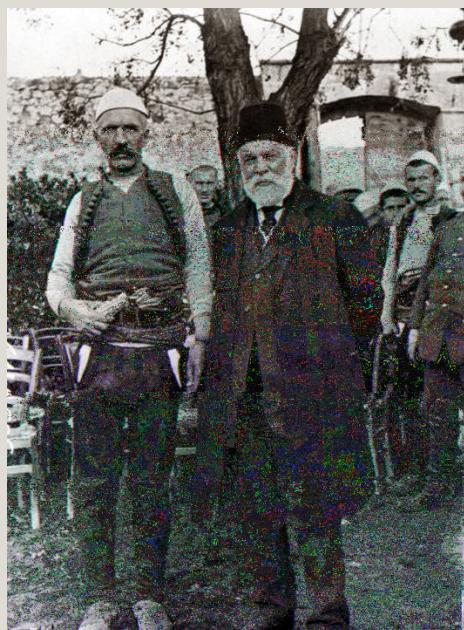
Povijest Albanaca, Priština, 1968, str. 352.

Izvor 4

I Q I B

Isa Boletini bio je albanski nacionalist i gerilski borac, rođen u selu Boletin pored Mitrovice, postao je glavna ličnost otpora Albanaca protiv Otomana, Srbije i Crne Gore.

Ismail Qemali bio je glavna ličnost/tvorac albanske Deklaracije o nezavisnosti od 28. studenog 1912. Bio je predsjednik privremene vlade Albanije od 1912. do 1914.

*Udjbenik za deveti razred "Historia 9", Fehmi Rexhepi , str.23, 2011
http://www.nasergashi.com/t4847-foto-historike-isa-boletini 12.
travnja 2013.*

*Isa Boletini
(1864-1916)*

*Ismail Qemali
(1844-1919)*

Izvor 5

O L , 1913.

Konferencija u Londonu, ili Konferencija ambasadora, kako se često naziva u albanskoj povijesti, bila je okupljanje šest velikih sila (Velike Britanije, Francuske, Njemačke, Austro-Ugarske, Rusije i Italije) radi rješavanja određenih problema na Balkanu koji su se pojavili kao rezultat propasti Ottomanskog carstva. Konferencija je počela s radom 17. prosinca 1912. pod vodstvom britanskog ministra vanjskih poslova, ser Edwarda Greya (1862.-1933.), nakon balkanskog rata i proglašenja nezavisnosti Albanije u Vlori 28. 11. 1912.

Dana 30. svibnja 1913. postignut je sporazum po kome će Turska odustati od svih teritorija zapadno od crte Enos – Midia.

Što se tiče Albanije, ambasadori su inicijalno odlučili priznati državu kao autonomnu državu pod suverenitetom sultana. Poslije mnogo rasprava, međutim, postigli su formalnu odluku da Albanija, iako uskraćena za gotovo polovinu svog etničkog teritorija (naročito Kosova), ipak bude suverena država nezavisna od Ottomanskog Carstva. Ova odluka, dogovorena na 44. sastanku Konferencije, 29.07.1913. kratko je formulirana u sljedećih 11 točaka i dala je osnovu za međunarodno priznanje albanske nezavisnosti:

1. Albanija se konstituira kao autonomna, suverena i nasljedna kneževina s pravom naslike ivanja, to garantira rest sile. Suverenost je odrediti tih rest Sile.
2. Isključivo se bilo kakav oblik gospodarstva/vazalstva između Turske i Albanije.
3. Albanija je neutralna; njenu neutralnost garantiraju navedene Sile.
4. Kontrola civilne administracije i financija Albanije treba biti predana Međunarodnoj komisiji sastavljenoj od delegata rest Sile i jednog delegata iz Albanije.
5. Ovlasti Komisije trajaju deset godina i mogu se po potrebi produžiti.

http://www.albanianhistory.net/texts20_1/AH1913_2.html 28/05/2013

Izvor 6

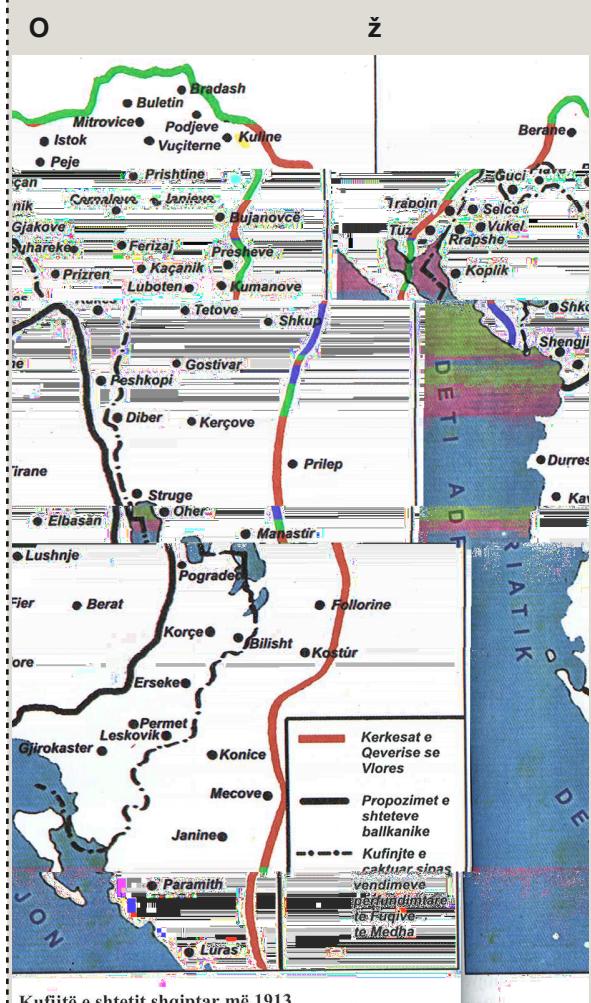
Velike sile dale su Srbiji prostor Kosova, naseljen Albancima, a velik dio ju je Kamerije Grčkoj. Ugrubo rečeno, polovina preteže u albanskih teritorija i 40% stanovništva ostalo je izvan granica novostvorene države.

Povjesni pregled str. 675 Janusz Bugajski; Political Parties of Eastern Europe: A Guide to Politics in the Post-Communist Era 12. travnja 2013.

Izvor 8

M š E G L

Izvor 7

Sto su Albanci htjeli s tzv. crvenom crtom?

Prijedlog balkanskih drava (crna crta)

Granice odreene Londonskom konferencijom (isprekidana crta)

Udžbenik "Historia 8", Fehmi Rexhepi & Frasher Demaj, str.133, 2011

Edward Grey bio je jedini među ministrima vanjskih poslova na Konferenciji svjestan nepravde napravljenе odre ivanjem granica Albanije. U njegovom sa etku tiskanih izjava u 1913. (E. Grey, Speeches on Foreign Affairs, London 1913.) nalazi se i jedna o granicama Albanije. „... ja sam svjestan da kada rezultati budu poznati, ovo rješenje o granicama, u mnogim svojim odrednicama, dat će mnoge izlike za djelovanje bilo kome tko bude prošušten ovaj slučaj iz obi ne lokalne perspektive ...“.

Albanski neovisnost i diplomacija velesila 1912-1914", Arben Puto, str.24, Tirana 2012

Izvor 9

S K S , H S
1918.

Osnivanjem Kraljevstva Srba Hrvata i Slovenaca 1. prosinca 1918. i Kosovo postaje dio ovog Kraljevstva. Islamskoj manjini nisu dana nacionalna prava, i to je bio razlog za organiziranje u borbi za politička i nacionalna prava. Godine 1919. Islamska manjina osniva političku stranku koja je imala i svoju publikaciju. Između dva svjetska rata Kosovo je bila najsiromašnija i najnerazvijenija područja u Kraljevini.

B. Koro, Datum 9, Priština 2008, str. 57-59

Izvor 10

I A K

„Bez jake i slobodne Albanije, svaka aktivnost za Kosovo i druge teritorije je uzaludna.“
Komitet Mbrojtja Kométare e Kosovës (MKK) 1918.-1924.
("Narodna odbrana Kosova" 1918.-1924.)

Izvor 11

O č MKK:

Komiteta MKK-a – utemeljen u Skadru 1918. Cilj ove organizacije bio je osigurati „POLITIKA I SOCIJALNA PRAVA“ kosovskim Albancima u Kraljevini SHS. Komitet se peticijama i memorandumima sa svojim zahtjevima obrao međunarodnoj diplomaciji.

G 1.

Stav (pozicija) Kraljevine SHS

Pitanja:

1. Kakav je stav vlade (države) prema albanskoj manjini?
2. Znači li to da je zakon bio isti prema svim građanima? Objasni!

Izvor 1

I JEŠTAJ PREDSEDNIKA DELEGACIJE NA MIRO NOJ KONFERENCIJI PREDSJEDNIK LADE BEOGRAD - O PROBLEM ALBANIJE

Pariz, 5. prosinca 1919.

Predsjedniku ministarskog savjeta. Osobno i strogo povjerljivo,

Rje enje pitanja albanskog primi e se kraju. Ono je tijesno vezano do lo s rje enjem jadranskog pitanja, a pitanje jadransko sad je opet na redu i poku ava se na i rje enje na koje bi mogao pristati Wilson, tj. Vlada SAD-a i Italija. Na i saveznici, tj. Francuzi i Englezi, vode ra una o na im zahtjevima, ali smatraju da smo mo i pristati na ono rje enje na koje bude pristao Wilson. Albansko pitanje ve e se za jadransko stoga to je u prirodnoj vezi s njim, a isto tako i to se smatra predmetom kompenzacije. Po Londonskom paktu, po kojemu se Italiji ustupa Valona i daje neki protektorat na srednju Albaniju, sjeverna Albania namijenjena je Crnoj Gori i Srbiji. Mi ne tra imo sjevernu Albaniju za sebe, nego tra imo da se tim plemenima dade pravo samoopredjeljenja, da ona sama ka u ele li sjedinjenje sa srednjom islamskom Albanijom, koja dolazi pod protektorat Italije, ili ele obrazovati zasebnu dr avicu, kao neku "tampon dr avicu", ili se ele pridru iti kao autonomna dr avica na oj dr avi. U svakom slu aju mi pretendiramo na granicu Drim i Crni Drim spomenutom ispravkom.

Branko Petranović, Momčilo Zečević: JUGOSLAVIJA 1918-1988. TEMATSKA ZBIRKA DOKUMENATA

Izvor 2

S Š

Dana 5. prosinca 1921. Kraljevina SHS potpisala je Sporazum o za titi manjina. Sporazum je sa injen da osigura: „Punu sigurnost ivota i sloboda gra ana Kraljevine, bez razlike po nacionalnoj, jezi noj, rasnoj ili vjerskoj pripadnosti.“

Noel Malcolm, "Kosovo: A short history" p. 345. 2011

Izvor 3

„Zakon o nacionalnostima Kraljevine SHS iz 1928. Nije potvr ivao tada nji nacionalni status, ali je jasno rekao da je taj status formiran po prvi put: Albanci koji su ivjeli na Kosovu, od sredine 1913. do konstituiranja Jugoslavije 1918., bili su poznati kao (lanak 4., lanak 55.): „ne-slaveni koji su postali gra ani Kraljevine u skladu sa stavkom 2 istog lanka“.

Pop-Kosić: Ponašanje , "Etida juridique (pravni studij)", str. 105-115

Izvor 4

Drava Srba, Hrvata i Slovenaca prima sve propise odlu uju i da se oni unesu u jedan ugovor s glavnim silama savezni kim i udru enim, koje te sile budu smatrale potrebnim radi za tite interesa onih stanovnika koji se od ve ine stanovnika Kraljevine SHS razlikuju po rasu, jeziku i vjeri... Drava SHS obavezuje se da e svim stanovnicima dati i potpunu za titu ivota i slobode bez obzira na podrijetlo, narodnost, jezik, rasu ili vjeru.

*Balkanski ugovorni odnosi, 1876 – 1996, 1, Beograd, 1998,
41-51*

Izvor 5

(1921.) Ž

Uivanje gra anskih i politi kih prava nezavisno je od prakticiranja vjere. Nitko se ne mo e osloboediti svojih gra anskih i vojnih du nosti i obveza pozivaju i se na propise svoje vjere (lanak 12., stavka 1 i 2).

Ustav iz 1921

Izvor 6

M M Ć Ž K SHS

.... Za na a ju na podru ja koja su priklju ena na oj dr avi prije sije nja 1919., na stav je da tamo nema manjina. Ovaj stav je kona na presuda o pitanju priznavanja manjina u ju noj Srbiji.“

.... peticije i albe koje su Albanci uputili u Ligu naroda ne treba uzimati u razmatranje... jer, prema Markovi u, ovi „sramotni“ zahtjevi vrije aju dignitet dr ave...“

Noel Malcom: Kosovo-kratka povijest, Priština, 2011, str.345. 1997, p. 346, Središnja arhiva Republike Albanije: Fond Ministarstva vanjskih poslova Albanije (dok.194; br. 489; str. 252)

G 2.

Aktivna nelegalna oporba

Pitanja

1. Kako su ljudi koji su se osjećali nejednakima bili organizirani u državi u kojoj su živjeli?
 2. Što je natjerala određene grupe da se državi suprotstave oružjem?

Izvor 1

R Č Š

Hoxhë Kadri Prishtina (1878.-1925.) Vo a MKK-a Vo „Nezavisne Albanije“ isklju uje mogu nost bilo kakvog protektorata, a „spas Kosova“ mora biti politi kim sredstvima, pa ak i dielomi nim.“

Pitanja moderne i suvremene povijesti Albanije, Emine Arifi - Bakalli, Priština, 2011., str. 46

Hasan Prishtina
(1878.-1933.) "Ostajem
neprijatelj Kraljevine
SHS sve dok drava ne
počne praviti no tretirati
Albance na Kosovu i u
Makedoniji."

(Neuss Wiener, Tagblatt,
7.4.1927; Ajet Haxhiu,
"Hasan Prishtina, The
Kosovos' Patriotic
Movement", Tirana 1968, p.
167)

167

Izvor 2

Č POLITIKA

Emigrantsko razrađivanje ili atentat naručen iz Albanije?

HASAN-BEG PRI TINA, BIVSI PRESEDNIK ALBANSKE VLADE, UBIJEN U SOLINI

Atentator Husein Seko, tako er albanski emigrant, tvrdi da je pucao na Prištinu zato da je ovaj nagovarao da ubije kralja Zogu].

Solun, 15 kolovoza: Ju er popodne u 2.15 sati na raskriju ulice Ciminski i Bogacinu ispred trgova ke radnje Ivi ubijen je s pet revolverskih metaka poznati albanski političar u emigraciji Hasan-beg Pritina, bivši predsjednik albanske vlade i vođa albanske emigracije. Ubio ga je Albanac Ibrahim Husein Seko, takođe emigrant, sa kojim je Pritina ivio u prijateljstvu. Ubojstvo je izvršeno iz političkih pobuda.

Kojim je u tina MO u prijateljstvu. Ubojstvo je izvršeno iz političkih pobuda. Albanski agenti pokušavaju Jugoslaviju optužiti za ubojstvo Hasan-bega Prištine. U tome im pomaže jedan dio solunskog tiska.

Solun, 18. kolovoza: Afera s atentatom na vo u albanskih emigranata Hasan-bega Pri tinu po elu se komplikirati. Uzrok ovome je tajnost u kojoj se istraga vodi, tako da se jo potpuno ne znaju rezultati do kojih je ona došla.

Potpuno neo ekivanje, i to u trenutku kada je svima bilo jasno da je djelo atentata u jednom od dva značaja.

1. *Kako su ljudi koji su se osjećali nejednakima bili organizirali u državi u kojoj su živjeli?*
2. *Što je nagnalo određene grupe da se državi suprotstave oružjem?*

Izvor 3

A B , d K č - S G ,

Levizija Kacake"- Kačak-pokret (1912.-1924.) bio je oružani pokret Albanaca u Kraljevini SHS. Vođa pokreta bio je Azem Bejta, poznat i kao Azem Galica, i njegova supruga Shote Galica. Koordinator Kačak-pokreta bio je MKK, politička organizacija uglavnom sastavljena od kosovskih Albanaca koji su živjeli i radili u egzilu.

Temeljni cilj pokreta bio je da se lokalno stanovništvo uvjeri kako se Kosovo treba sjediniti s Albanijom.

Sa stanovišta države (Kraljevine SHS) ovo je bila ilegalna organizacija, ali s druge strane, Albanci su pokret smatrali nacionalno-oslobodilačkim. Pripadnici Kačak-pokreta povlačili su se u planine na Kosovu i borili kao gerila. Apelirali su na građane Albance da se državi odupiru neplaćanjem poreza, nesluženjem vojske, sve do ispunjenja njihovih zahtjeva. Nakon smrti Azema Bejte 1924., pokret se počeo gasiti.

MKK je također podravao Kačak-pokret unutar Kosova (1912.-1924.).

Za vlasti Kraljevine SHS i predstavnike Velikih sila, Kačaci su smatrani „banditima“, a Bajram Curri i Hasan Pritina nazvani su „vođama bandita“.

Z. Avramovski, Britanci u Kraljevini SKS" f. 85;

U elji da kontrolira Kačak-pokret, MKK je 1919. donio neka pravila za njih:

1. Nitko iz Kačak-pokreta nije smio povrijediti srpskog građanina, osim ako ovaj nije upotrijebio oružje protiv Albanaca.
2. Nitko od Kačaka nije smio paliti kuće u crkve. Usprkos tome mnogi albanski vojnici i handbari koji su surivali sa srpskim vlastima i slovenskim kolonistima, bili su ubijeni od strane Kačaka.

Pitanja moderne i suvremene povijesti Albanije ", Emine Bakalli-Afrifi, Priština, 2011., str. 55

Azem Bejtaa
(1889–1924)

Shota Galica
(1895 – 1927),

Izvor 4

K A L

Bedri Pejani, aktivni član MKK-a, rekao je: „Sporazum o zaštiti manjina, koji je Kraljevina SHS potpisala 1921., bio je serum za uspavljivanje bola kod manjina, dok njih i dalje kačava strana visoka diplomacija.“

Hakif Bajrami, "Bedri Pejani", Priština 1994 str. 159;

G 3.
Legalna oporba

1. Kako je legalna oporba koristila institucionalne puteve za postizanje svojih ciljeva?
2. Je li bilo moguće postići politički cilj preko legalnih političkih institucija? Objasni svoj odgovor.

Izvor 1

M

Dž

Legalna partija, formirana da predstavlja interes islamskih Albanaca s Kosova i iz Makedonije, osnovana je na konferenciji u Skopju u prosincu 1919. Bila je dobro poznata kao „Xhemijeti“ ili Zajednica, a njen puni naziv je bio „Islam Muhibat-yl Hukuk Cemijeti“ (Islamska zajednica za za titu i pravdu). U po etku su planirali uniju s bosanskom islamskom političkom partijom, Jugoslavenskom muslimanskim organizacijom, osnovanom u Sarajevu 1919., ali prijateljstvo između islamskih Slavena i Albanaca nije bilo tako jednostavno, iako su se Kosovari, Makedonci i Bosanci na konferenciji u Skopju dogovorili o ukupnim političkim zahtjevima: punoj vjerskoj autonomiji, za održavanje džamija i njihove imovine, za 'slobodnu upotrebu narodnog jezika sve nesrpske populacije', te za za titu begovske imovine od agrarne reforme.

Društvene i političke prilike na Kosovu 1918-1941, H. Bajrami, Priština, 1981, str. 182,

Izvor 2

SHS

Na parlamentarnim izborima 1920. Džemal Pasha osvaja 8 mandata, a 1923. 14 mandata. Neki od poslanika, kao Ferat Draga, bili su snađeni protiv antialbanske politike reima, odbacivali su preseljenja Albanaca, agrarnu eksproprijaciju i kolonizaciju, a tražili su autonomiju za Kosovo, otvaranje kola na materinjem jeziku, kulturni razvoj itd.

Albanska enciklopedija 3, str. 2951,
Tirana

Izvor 3

N

Dž

Od 1920. Džemal Pasha je tiskao novine pod nazivom „Hak“ (pravda, pravo, istina). S obzirom da u to vrijeme nije bilo dozvoljeno obrazovanje na albanskom jeziku, novine su tiskane na turškom jeziku, arapskim i iriličnim pismom. Usprkos ograničenjima ove novine bile su prozračne u svijet informacija. Unatoč svome uspjehu novine su prestale izlaziti odlukom reima Kara orëvi a.

Tiskanje novina bilo je zabranjeno uvođenjem diktature 1929.

Izvor 4

R B , P
K SHS

U vrijeme vlade Nikole Pašića 1921. Bllaca je bio poslanik u Parlamentu iz svoje regije. Njegov osobni cilj bio je da ne dozvoli preseljavanje Albanaca s Kosova.

Kuću koju je podigao Ramë Bllaca: Prema riječima susjeda i povijesnim podacima ovaj objekt je podignut oko 1937. godine. Svrha kuće je bila da pokrene Albancima da on ne namjerava otići i odatle te da svoju buduost planira na Kosovu, pa i ostali mogu slijediti njegov primjer. Iako inicijator gradnje Ramë Bllaca nije dobio da vidi dovršenu kuću jer je poginuo u borbi 27. kolovoza 1937.

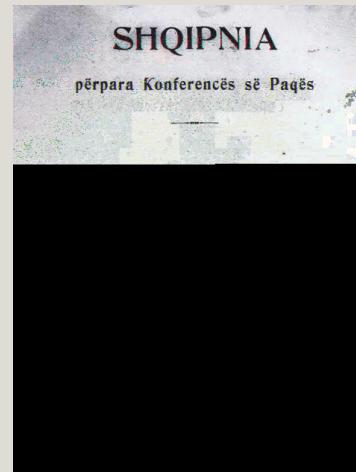
1. Kakav je bio stav Albanije prema albanskoj manjini u Kraljevini SHS?
2. Je li albanska država mogla da pomogne svojim sunarodnjacima koji žive u susjednoj državi? Objasni svoj odgovor!

Izvor 1

Ž M P

Zahtjevi vlade Albanije poslani na mirovnu konferenciju u Parizu 1919.:

1. Albanska država sastojala se od tri cjelovita vilajeta: Kosovo, Skadar, Janine, i dijela Manastirskog vilajeta.
2. Memorandum iz veljače 1919. zahtijeva suverenu i nezavisnu državu.
3. Područja izvan teritorija Albanije 1913., gdje žive Albanci, da budu pod protektoratom SAD-a na jednu ili dvije godine, a nakon toga ovi Albanci morali bi imati mogunost plebiscitom izabrati gdje će ivjeti (drugi memorandum iz ožujka 1919.).

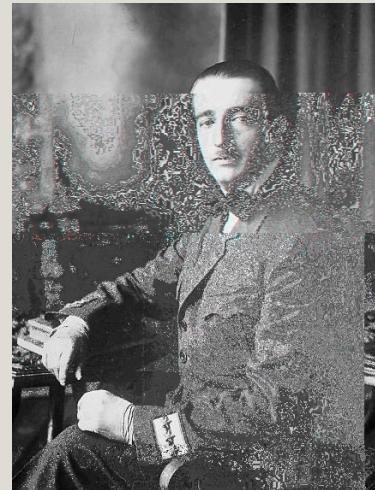

Izvor 2

D Ž A

Službeno stanovište Albanije po pitanju nacionalizma manjina u Kraljevini SHS, albanska realna politika „... iridentizam... ovaj teret je lomljiv još od formiranja, Albanija ga ne može nositi. Rješavanje nacionalnog pitanja bit će određeno općim razvojem situacije na globalnom planu i ne u skorijoj budunosti... Iridentizam je luksuz koji Albanija sebi ne može pridušiti...“

Interni pravilnik i dužnosti Odbora MRC 1921, Ana Lalaj, "Problemi kosovskih Albanaca u parlamentu 1920-1924"

Izvor 3

S Ž K SHS

Godine 1920. brod sa oružjem pristao je u Svetom Jovanu. Ahmet Zogu, ministar unutrašnjih poslova, nije dozvolio istovar oružja. Tvrdio je da bi albanska ofanziva protiv Jugoslavije samo vodila do otvorenog sukoba s njima, a da Albanija nije bila u prilici suočiti se s takvom situacijom.

<http://gazeta-shqip.com/lajme/2012/10/13/zija-dibra-te-fshehtat-e-nje-vrasjeje/> 10.11.2012

Iako je službeni Albania naoružan sa Ahmetom Zoguom, osnovao je Realne politike, bila veoma pažljiva u postupcima i izjavama vezanim za nacionalno pitanje, u ovom slučaju Jugoslavija je okrivila propagandu i oduštio službeni Albanije.

Ceshjtje nga historia moderne dhe bashkekohore shqiptare, Emine Bakalli-Afrifi p. 56, Prishtine, 2011

„... pa ipak, Zogu je bio zakleti neprijatelj revoltovanih i albanskih iridentista. On je, u odsustvu, osudio Azema B. Galicu na smrt, a krajem 1923. poslao je albansku vojsku u 'Neutralnu zonu Junik' protjerujući sve kaže različitim albansko-jugoslavenskim parolama, kako bi opstruirao njihov povratak na ta područja...“

Bernd Jürgen Fischer, "Kralj Zogu" str. 70-5, 1984

1. Kakav su put izabrali pripadnici albanske manjine na Kosovu u međunarodnom angažmanu za ostvarivanje svojih ciljeva?
2. Koji su bili njihove politički ciljevi?

„Radi promoviranja međunarodne suradnje i postizanja međunarodnog mira i sigurnosti, prihvaćanjem obveze da se ne poseže za ratnom opcijom, propisivanjem otvorenih, pravičnih i časnih odnosa među narodima, čvrstim uspostavljanjem razumijevanja međunarodnog prava kao stvarnog pravila ponašanja između vlada, održavanjem pravde i strogog poštivanja svih sporazumnih obaveza u interakciji između naroda, prihvaćaju ovu Povelju Lige naroda.“

Otvoren sastanak Lige naroda u Ženevi, 1920/11/15

<http://www.un.org/cyberschoolbus/unintro/unintro3.htm>

Izvor 1

G B , S K & L G : P ž J ,
L 1930.

NJEGOVOJ EKSELENCIJI, GOSPODINU ERIKU DRAMONDU

Generalnom sekretaru Lige naroda, eneva

Va a Ekselencijo, gospodine generalni sekretare, mi nismo prvi izaslanici Albanaca koji ive u Kraljevini Jugoslaviji, a koji su se obratili Ligi naroda po pitanju alosnog stanja ove manjine do koje je dovela srpska vlast, a svakako ne smo biti i posljednji koji protestiraju pred ovom visokom institucijom međunarodnog prava, osim ukoliko se politi ki smjer i postupci vlastodraca u Beogradu prema svojim albanskim podanicima iz osnova ne promijene.

Taj politi ki smjer, koji je već prepun ekscesa i nesreća, može se sumirati u jednoj frazi: Izmjeniti etničku strukturu područja naseljenih Albancima po svaku cijenu. Strategije za postizanje ovog cilja jesu sljedeće:

Razni oblici progona kako bi se stanovništvo prisililo da emigrira;

- koričenje nasilja ako bi se nasilno denacionaliziralo bespomoćno stanovništvo
- prisilno izgnanstvo ili ubijanje svih koji odbijaju napustiti zemlju ili mirno se prepustiti srbizaciji.

Mi samo elimo objaviti Ligi naroda i civiliziranom svijetu patnje naše braće koji ive ugnjeteni u Jugoslaviji.

Dom Gjon Bisaku iz Prizrena, svećenik u parohiji-selu Beli, distrikt Akovica; dom Shtjefen Kurti iz Prizrena, svećenik u parohiji Novosella / Novoselo, distrikt Akovica; dom Luigj Gashi iz Skopja, svećenik u parohiji Smač / Smač, distrikt Akovica.

Ova tri svećenika radila su na Kosovu 1920-ih u imenu Svete Kongregacije za promidžbu vjere iz Rima.

Njihov očajnički apel pokazuje da se situacija Albanaca na Kosovu nije mnogo popravila generaciju nakon 1913.

Tekst i dokumenti albanske povijesti, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html (10.11.2012)

G 5.
Postupci Albanaca na Kosovu

1. Kakav su put izabrali pripadnici albanske manjine na Kosovu u međunarodnom angažmanu za ostvarivanje svojih ciljeva?
2. Koji su bili njihove politički ciljevi?

Izvor 2

L

U sljedećim dodacima odlučili smo pokazati preciznim injenicama istinitost tvrdnji koje smo imali ast unijeti u ovaj memorandum. Spomenuti događaji dani su samo kao primjeri i izabrani su slučajno iz mnogih sličnih slučajeva. Da bismo bili sigurni da mogu da jejasniji, dali smo reference na odredbe Sporazuma o zaštiti manjina ići je Kraljevina Jugoslavija potpisnik i osigurali smo injenice koje će pokazati da odredbe ovog sporazuma nisu bile primjenjivane prema albanskoj manjini.

Injenice govore same za sebe. Njihova autentičnost ne može se poreći, ali ni u saznanju da se slučajna istraga ne može provesti.

Dodatak 5.

Upotreba narodnog jezika

„Neće biti ograničenja na upotrebu narodnog (nacionalnog) jezika na polju religije, u tisku, ili bilo kojoj vrsti publikacija.“ (Sporazum o manjinama, lanak 7.).

Ograničenja za Albance u Jugoslaviji se nastavljaju

Situacija se nastavlja za polovicu albanskog naroda koji žive pod tuinskom vlastu. Nekoliko primjera bit će dovoljno da ilustriraju istinitost ove tvrdnje.

- a) Ne postoje novine, asopisi ili druge publikacije na albanskom jeziku za 800.000 Albanaca u Jugoslaviji. Vlada u Beogradu može tvrditi da intelektualna aktivnost nije zakonom zabranjena, ali oni koji provode zakon, policija i drugi službenici, čine sve da takvu aktivnost onemoguće. Ukoliko bi Albanac podnio zahtjev za odobrenje izdavanja novina na albanskom jeziku, da održi bezopasno javno predavanje na albanskom ili da otvoriti kulu za učenje albanskog, on, naravno, ne bi bio kažnjen zbog takvog zahtjeva, ali bi odmah bio progonađen od strane policije i uđen u zatvor po svim mogućim optužbama, uhapšen, a u mnogim slučajevima i bašen u zatvor ili bi mu bila oduzeta sva imovina.
- b) Jednom od dolje potpisanih, dom Shtjefen Kurtiju, donedavnom svečeniku u parohiji Novoselja/Novo Selo, distrikt Skoplje, od strane direktora srpske škole Radovana Milutinovića, bilo je zabranjeno koristiti albanski jezik da se oskuđuju djeci podučava vjerouau.
- c) Kada su albanska djeca iz sela Skivjane, distrikt Skoplje, donijeli albanske po etnicitetu u srpsku kulu u koju su ih učili, direktor, Srbin, gospodin Zonić, zaplijenio je odmah knjige i kaznio djecu: 'To su se usudili uiti jezik koji nije državni.'

Tekst i dokumenti albanske povijesti, Robert Elsie
http://www.albanianhistory.net/texts20_2/AH1930.html

Izvor 3

A K L

Zahtjevi kosovskih Albanaca upućeni međunarodnoj zajednici
U peticiji Komitet 'Nacionalna obrana Kosova' MKK-a Lige naroda kaže se: „Ustav Kraljevine SHS mrtvo je slovo na papir...“

Zahtjevali su formiranje neutralne komisije Lige naroda, koja bi istražila situaciju na terenu ... da osigura ovoj potlačenoj populaciji poštovanje manjinskih prava...

L.Culaj, Odbor za zaštitu Kosova 1918-1924, Priština 1997, str.68